

EIROPAS SOCIĀLĀ HARTA

Strasbūra, 1992

ETS No 35

European Social Charter

IEVADS

Kad 1949. gadā tika nolemts dibināt Eiropas Padomi, nākošās šīs organizācijas dalībvalstis nepārprotami apņēmas padarīt cilvēka tiesību un pamata brīvību ievērošanu par savas iniciatīvas mērķi.

Eiropas Cilvēka tiesību konvencija, kas šajā jomā bija pirmā starptautiskā vienošanās, kas tika noslēgta Eiropas Padomes ietvaros, ir instruments, kas ne vien nodrošina reālu pamata tiesību un brīvību aizsardzību, bet arī rada juridisku mehānismu, kas spēj garantēt to ievērošanu; taču Konvencija attiecas vienīgi uz civilajām un politiskajām tiesībām.

Eiropas Sociālā Harta ir Eiropas Cilvēka tiesību konvencijas analogs ekonomisko un sociālo tiesību jomā; tā tika atvērta parakstīšanai 1961. gada 18. oktobrī Turīnā un stājās spēkā 1965. gada 26. februārī, kad to bija ratificējušas piecas valstis.

Sociālā Harta sniedz garantijas bez jebkādiem ierobežojumiem baudīt sekojošas pamata tiesības:

- tiesības uz darbu,
- tiesības uz taisnīgiem darba apstākļiem,
- tiesības uz drošiem un veselīgiem darba apstākļiem,
- tiesības uz taisnīgu atalgojumu,
- tiesības apvienoties organizācijās,
- tiesības izvirzīt kolektīvas prasības (ieskaitot tiesības uz streiku),
- bērnu un jauniešu tiesības uz aizsardzību,
- nodarbināto sieviešu tiesības uz aizsardzību,
- tiesības uz arodkonsultācijām,
- tiesības uz arodapmācību,
- tiesības uz veselības aizsardzību,
- tiesības uz sabiedrisko drošību,
- tiesības uz sociālo un medicīnisko palīdzību,
- tiesības saņemt sociālās nodrošināšanas pakalpojumus,
- fiziski vai garīgi slimu personu tiesības uz arodapmācību, rehabilitāciju un sociālo adaptāciju,
- ģimenes tiesības uz sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību,
- tiesības uz ienesīgu nodarbošanos citu līgumslēdzēju valstu teritorijā,
- migrantu darbaspēka un to ģimenes locekļu tiesības uz aizsardzību un palīdzību.

Ir skaidrs, ka vairuma Eiropas Padomes dalībvalstu sociālais līmenis ir pietiekami augsts, lai jau tagad savu teritoriju robežās lielā mērā ievērotu Hartā proklamētās tiesības. Taču spēkā esošo sistēmu dažādība un grūtības, kas rodas saskaņojot civilās likumdošanas valstu un **common law** valstu prakses, vai arī industriāli augsti attīstīto un mazāk industrializēto valstu prakses, lika Hartas autoriem noteikt to, ka sākuma periodā līgumslēdzējām valstīm nav jāpieņem visus tās nosacījumus, bet tikai vienu to daļu, ieskaitot piecus pantus no vismaz septiņiem, kas tiek uzskatīti par "obligāto kodolu".

Līdzīgi kā Eiropas Cilvēka tiesību konvencija, arī Harta izveido starptautisku sistēmu, kas pārtrauca, kā to ievēro tās līgumslēdzējas valstis, taču šī sistēma pēc savas dabas nav juridiska. Tā ir uzticēta Eiropas pārraudzības institūcijām un balstās uz atskaitēm, kas līgumslēdzēju valstu valdībām ik pēc diviem gadiem ir jāiesniedz Eiropas Padomei. Nebūt ne nenozīmīga vieta šajā pārraudzības sistēmā ir ierādīta strādājošo un darba devēju organizācijām. Šī sistēma darbojas jau vairākus gadus un jau ir panākusi ievērojamus uzlabojumus attiecīgo valstu likumdošanā, to normatīvajos aktos un praksē.

Šie rezultāti, kas ir izteikti pozitīvi, ļauj cerēt, ka Eiropas Sociālā Harta ar to dinamismu, ko tā iemieso, nākotnē veicinās sociālās aizsardzības līmeņa celšanos Eiropā.

* * *

1988. gada 5. maijā līgumslēdzējām valstīm tika atvērts parakstīšanai Hartas Papildprotokols; tas garantē sekojošās četras tiesības:

- tiesības uz vienlīdzīgām iespējām un apiešanos profesionālajā un nodarbinātības jomā, bez jebkādas diskriminācijas uz dzimuma pamata,
- tiesības strādājošiem saņemt informāciju un konsultācijas savā uzņēmumā,
- strādājošo tiesības piedalīties darba apstākļu un darba vides noteikšanā un uzlabošanā,
- vecāko gadagājumu personu tiesības uz sociālo aizsardzību.

* * *

Protokols ar Eiropas Sociālās Hartas labojumiem tika atklāts līgumslēdzēju valstu parakstīšanai 1991. gada 21. oktobrī.

Šis protokols ir daļa no Eiropas Padomes iniciatīvas, kas paredz dot jaunu impulsu Eiropas Sociālajai Hartai, paaugstinot tās efektivitāti un, it īpaši, uzlabojot tās pārraudzības mehānisma darbību.

EIROPAS SOCIĀLĀ HARTA

Šo Hartu parakstījušās Eiropas Padomes dalībvalstis,

- Uzskatot, ka Eiropas Padomes mērķis ir sasniegt lielāku vienotību starp tās dalībvalstīm ar nolūku nodrošināt un īstenot tos ideālus un principus, kas ir to

- kopīgajā mantojumā, kā arī lai atvieglotu to ekonomisko un sociālo progresu, it īpaši saglabājot un turpmāk īstenojot cilvēka tiesības un pamata brīvības;
- Uzskatot, ka ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamata brīvību aizsardzības konvenciju, kas tika parakstīta 1950. gada 4. novembrī Romā, un tās Protokolu, kas tika parakstīts 1952. gada 20. martā Parīzē, Eiropas Padomes dalībvalstis ir piekritušas nodrošināt saviem iedzīvotājiem tās civilās un politiskās tiesības, kas ir norādītas šajos dokumentos;
 - Uzskatot, ka sociālo tiesību baudīšana būtu jānodrošina bez izšķirības, neatkarīgi no rases, ādas krāsas, dzimuma, reliģiskās pārliecības, politiskajiem uzskatiem, nacionālās piederības vai sociālās izcelsmes;
 - Apņemoties kopīgi pielikt visas pūles, lai ar attiecīgu institūciju un darbību palīdzību paaugstinātu dzīves līmeni un veicinātu kā pilsētu, tā lauku iedzīvotāju sociālo labklājību,

Vienojās par sekojošo:

I SADAĻA

Par savas politikas mērķi, kas būtu jāveicina visiem piemērotiem līdzekļiem, kā nacionāliem tā starptautiskiem pēc sava rakstura, Līgumslēdzējas puses atzīst tādu apstākļu sasniegšanu, kuros var tikt efektīvi realizētas sekojošās tiesības un principi:

1. Ikvienam ir tiesības nopelnīt sev iztiku ar brīvi izvēlētas nodarbošanās palīdzību.
2. Visiem strādājošiem ir tiesības uz taisnīgiem darba apstākļiem.
3. Visiem strādājošiem ir tiesības uz drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem.
4. Visiem strādājošiem ir tiesības uz taisnīgu atalgojumu, kas ir pietiekams, lai nodrošinātu pienācīgus dzīves apstākļus sev un savām ģimenēm.
5. Visiem strādājošiem un darba devējiem ir tiesības uz biedrošanās brīvību nacionālās vai starptautiskās organizācijās, lai aizsargātu savas ekonomiskās un sociālās intereses.
6. Visiem strādājošiem un darba devējiem ir tiesības slēgt kolektīvus līgumus.
7. Bērniem un jauniešiem ir tiesības uz speciālu aizsardzību pret fizisku un morālu kaitējumu, kam tie ir pakļauti.
8. Strādājošām sievietēm, kas ir grūtniecības stāvoklī, un citām strādājošām sievietēm pēc nepieciešamības ir tiesības uz speciālu aizsardzību savā darbā.
9. Ikvienai personai ir tiesības izmantot attiecīgu arodorientācijas institūciju pakalpojumus ar nolūku palīdzēt izvēlēties tās personiskajām iemaņām un interesēm atbilstošu nodarbošanos.
10. Ikvienai personai ir tiesības izmantot attiecīgu arodapmācības institūciju pakalpojumus.

11. Ikvienai personai ir tiesības izmantot jebkurus pasākumus, kas ļauj tai uzturēt iespējami augstāko veselības līmeni.
12. Visiem strādājošiem un to apgādājamiem ir tiesības uz sociālo aizsardzību.
13. Ikvienai personai, kam trūkst attiecīgu līdzekļu, ir tiesības uz sociālo un medicīnisko palīdzību.
14. Ikvienai personai ir tiesības izmantot sociālās labklājības dienesta pakalpojumus.
15. Invalīdiem ir tiesības uz arodapmācību, rehabilitāciju un pārorientāciju*** neatkarīgi no to invaliditātes izcelsmes un rakstura.
16. Ģimenei kā sabiedrības pamatvienībai ir tiesības uz attiecīgu sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību, lai nodrošinātu tās pilnvērtīgu attīstību.
17. Mātēm un bērniem, neatkarīgi no ģimenes stāvokļa un ģimenes attiecībām, ir tiesības uz attiecīgu sociālo un ekonomisko aizsardzību.
18. Ikvienas Līgumslēdzējas puses pilsoņiem ir tiesības uz ienesīgu nodarbošanos jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā uz vienlīdzīgiem noteikumiem ar šīs citas Līgumslēdzējas puses pilsoņiem, ar ierobežojumiem, kas balstās uz pamatotiem ekonomiskiem vai sociāliem iemesliem.
19. Migrējošiem strādājošiem, kas ir kādas Līgumslēdzējas puses pilsoņi, un to ģimenēm ir tiesības uz aizsardzību un palīdzību jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā.

II SADAĻA

Saskaņā ar III sadaļā noteikto, Līgumslēdzējas puses apņemas uzskatīt sekojošajos pantos un punktos uzskaitītās saistības par sev saistošām.

1. pants - Tiesības uz darbu

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz darbu izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. uzskatīt iespējami augstākā un stabilākā nodarbinātības līmeņa sasniegšanu un uzturēšanu par vienu no saviem primārajiem mērķiem un saistībām, ar nolūku sasniegt pilnīgu nodarbinātību;
2. efektīvi aizstāvēt strādājošā tiesības pelnīt savu iztiku ar brīvi izvēlētas nodarbošanās palīdzību;
3. izveidot vai uzturēt bezmaksas nodarbinātības dienestu, kas būtu pieejams visiem strādājošajiem;
4. nodrošināt vai veicināt attiecīgu arodorientāciju, arodapmācību un rehabilitāciju.

2. pants - Tiesības uz taisnīgiem darba apstākļiem

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz taisnīgiem darba apstākļiem izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. noteikt atbilstīgu darba dienas un darba nedēļas garumu, progresīvi samazinot darba nedēļas garumu tai apjomā, ko pieļauj darba ražīguma pieaugums un citi attiecīgie faktori;
2. noteikt oficiālo svinamo dienu apmaksāšanu;
3. noteikt apmaksātu ikgadējo atvaļinājumu vismaz divu nedēļu garumā;
4. strādājošiem profesijās, kas atzītas par dzīvībai vai veselībai bīstamām, nodrošināt papildus apmaksātas brīvdienas vai saīsinātu darba laiku;
5. nodrošināt iknedēļas atpūtas periodu, kas iespēju robežās sakristu ar dienu, kas saskaņā ar attiecīgās valsts vai reģiona tradīcijām vai paražām tiek uzskatīta par atpūtas dienu.

3. pants - Tiesības uz drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz drošiem un veselībai nekaitīgiem darba apstākļiem izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. izdot darba drošības un strādājošo veselības aizsardzības noteikumus;
2. ar uzraudzības mehānismu palīdzību nodrošināt šo noteikumu īstenošanu;
3. konsultēt attiecīgās darba devēju un strādājošo organizācijas par pasākumiem, kas paredzēti, lai uzlabotu darba drošību un aizsargātu veselību ražošanā.

4. pants - Tiesības uz taisnīgu atalgojumu

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz taisnīgu atalgojumu izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. atzīt strādājošo tiesības uz atalgojumu, kas nodrošinātu tiem un to ģimenēm pienācīgus dzīves apstākļus;
2. atzīt strādājošo tiesības uz paaugstinātu atalgojumu par virsstundu darbu, ar izņēmumiem atsevišķos gadījumos;
3. atzīt strādājošo vīriešu un sievietes tiesības uz vienlīdzīgu samaksu par vienlīdzīgas vērtības darbu;
4. atzīt visu strādājošo tiesības uz pieņemamu termiņu, kurā tiek paziņots par darba attiecību izbeigšanu;
5. pieļaut atskaitījumus no darba algām tikai tajos apstākļos un tai apjomā, ko nosaka nacionālā likumdošana vai normatīvie akti, vai kas ir noteikti kolektīvajos līgumos vai arbitrāžas lēmumos.

Šo tiesību nodrošināšana tiek veikta ar brīvi noslēgtu kolektīvo līgumu palīdzību, saskaņā ar likumā fiksētu algu noteikšanas kārtību vai kādā citā veidā, kas atbilst apstākļiem attiecīgajā valstī.

5. pants - Tiesības biedroties

Lai nodrošinātu vai veicinātu strādājošo un darba devēju tiesības brīvi veidot vietējās, nacionālās vai starptautiskās organizācijas, lai aizsargātu savas ekonomiskās un sociālās intereses, un iestāties šajās organizācijās, Līgumslēdzējas puses apņemas nodrošināt tādu nacionālo likumdošanu, kas neierobežotu, vai piemērot to tā, lai neierobežotu šīs tiesības. To, cik lielā mērā šajā pantā minētās garantijas attiecas uz policiju, nosaka nacionālie likumi vai normatīvie akti. Tāpat arī nacionālā likumdošana vai normatīvie akti nosaka, principus, saskaņā ar kuriem šīs garantijas tiek piemērotas bruņoto spēku personālsastāvam, un apjomu, kurā tie attiecas uz personām, kas ietilpst šajā kategorijā.

6. pants - Tiesības slēgt kolektīvus līgumus

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību slēgt kolektīvus līgumus izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. veicināt kopīgas strādājošo un darba devēju konsultācijas;
2. kur tas ir nepieciešams un piemērots, veicināt mehānismus brīvprātīgu sarunu noturēšanai starp darba devējiem vai darba devēju organizācijām un strādājošo organizācijām, lai ar kolektīvu līgumu palīdzību regulētu darba noteikumus un apstākļus;
3. veicināt attiecīgu samierināšanas un brīvprātīgas vidutājības mehānismu izveidošanu un izmantošanu darba strīdu atrisināšanai;

un atzīst:

4. strādājošo darba devēju tiesības uz kolektīvu rīcību interešu konfliktu gadījumos, ieskaitot tiesības uz streiku, ievērojot saistības, kas var rasties saskaņā ar pirms tam noslēgtajiem kolektīvajiem līgumiem.

7. pants - Bērnu un jauniešu tiesības uz aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu bērnu un jauniešu tiesību uz aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. noteikt, ka minimālais vecums pieņemšanai darbā ir 15 gadi, ar izņēmumiem attiecībā uz bērniem, kas tiek nodarbināti īpaši paredzētos vieglos darbos bez kaitējuma to veselībai, morālei vai izglītībai;
2. noteikt to, ka tiek paredzēts augstāks minimālais darbā pieņemšanas vecums tādās īpaši noteiktās profesijās, kas tiek uzskatītas par bīstamām vai veselībai kaitīgām;
3. noteikt to, ka personas, kas vēl ir pakļautas obligātajai izglītībai, netiek nodarbinātas tādos darbos, kas liegtu tiem pilnībā apgūt šo izglītību;

4. noteikt to, ka darba dienas ilgums personām, kas ir jaunākas par 16 gadiem, tiek ierobežots saskaņā ar to attīstības vajadzībām, it īpaši saskaņā ar to nepieciešamību pēc arodapmācības;
5. atzīt jauno strādnieku un mācekļu uz taisnīgu atalgojumu vai citu attiecīgu samaksu;
6. noteikt to, ka laiks, kuru jaunieši ar darba devēja piekrišanu parasto darba dienu laikā pavada arodapmācībās, tiek uzskatīts par daļu no darba dienas ilguma;
7. noteikt to, ka strādājošiem, kas ir jaunāki par 18 gadiem, ir tiesības uz ne mazāk kā trīs nedēļu ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu;
8. noteikt to, ka personas, kas ir jaunākas par 18 gadiem, netiek nodarbinātas nakts darbos, izņemot atsevišķās profesijās, kuras nosaka nacionālā likumdošana vai normatīvie akti;
9. noteikt to, ka personas, kas ir jaunākas par 18 gadiem un kas tiek nodarbinātas nacionālajā likumdošanā vai normatīvajos aktos noteiktās profesijās, tiek pakļautas regulārām medicīniskām pārbaudēm;
10. nodrošināt speciālu aizsardzību pret fizisku un morālu kaitējumu, kam tiek pakļauti bērni un jaunieši, it īpaši pret tādu, kas tieši vai netieši ceļas no to darba.

8. pants - Strādājošo sieviešu tiesības uz aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu strādājošo sieviešu tiesības uz aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. vai nu apmaksāta atvaļinājuma veidā, vai ar attiecīgu sociālo pabalstu vai sabiedrisko fondu pabalstu palīdzību nodrošināt sievietēm atvaļinājumu pirms un pēc dzemdībām, kura kopējais ilgums ir vismaz 12 nedēļas;
2. uzskatīt par nelikumīgu to, ka darba devējs brīdina sievieti par atlaišanu no darba viņai esot dzemdību atvaļinājumā vai ja viņš brīdina viņu par atlaišanu no darba tā, ka brīdinājuma termiņš iztek šī atvaļinājuma laikā;
3. noteikt, ka mātēm, kuras baro bērnu ar krūti, šim nolūkam ir tiesības uz pietiekami gariem pārtraukumiem darbā;
4. a. regulēt strādājošo sieviešu nodarbināšanu nakts maiņās rūpniecības uzņēmumos;
- b. aizliegt izmantot sievietes darbam šahtās kalnrūpniecībā, un attiecīgi visos citos darbos, kas ir tām nepiemēroti sava bīstamā vai neveselīgā rakstura vai smaguma dēļ.

9. pants - Tiesības uz arodorientāciju

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz arodorientāciju izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas vai nu nodrošināt vai veicināt tāda dienesta izveidošanu, kas sniegtu palīdzību visām personām, invalīdus ieskaitot, risināt problēmas, kas saistītas ar aroda izvēli un aroda prasmes pilnveidošanu, ņemot vērā indivīdam piemītošās īpašības un

to atbilstību darba piedāvājumam; šai palīdzībai ir jābūt pieejamai par velti - kā jauniešiem, skolniekus ieskaitot, tā pieaugušajiem.

10. pants - Tiesības uz arodapmācību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz arodapmācību aizsardzību, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. vai nu nodrošināt, vai veicināt visu personu, invalīdus ieskaitot, tehnisko un arodapmācību, konsultējoties ar darba devēju un strādājošo organizācijām, un nodrošināt labvēlīgus apstākļus augstākās tehniskās un universitātes izglītības pieejamībai, kas ir balstīta vienīgi uz individuālām spējām;
2. nodrošināt vai veicināt mācekļu sistēmas izveidošanu un citus sistemātiskus mehānismus jaunu zēnu un meiteņu apmācībai dažādās to izvēlētajās nodarbošanās;
3. vai nu nodrošināt, vai veicināt sekojošo:
 - a. piemērotas un viegli pieejamas mācību iespējas pieaugušajiem strādājošiem;
 - b. speciālas institūcijas pieaugušo strādājošo pārorientācijai, kas nepieciešama tehnoloģijas attīstības vai jaunu nodarbinātības jomu rašanās rezultātā;
4. veicināt to, lai pilnībā tiktu izmantotas iespējas, ko nodrošina sekojoši pasākumi:
 - a. visu maksājumu vai samaksas samazināšana vai atcelšana;
 - b. finansiālas palīdzības sniegšana piemērotos gadījumos;
 - c. laika, kuru strādājošais pavada papildus apmācībās, kuras tas uzsācis pēc darba devēja lūguma, iekļaušana darba dienas ilgmā darba attiecību pastāvēšanas laikā;
 - d. veicot attiecīgu pārraudzību un konsultējoties ar darba devēju un strādājošo organizācijām, mācekļu darba un citu jauno strādājošo apmācības veidu efektivitātes un jauno strādājošo attiecīgas vispārējās aizsardzības nodrošināšana.

11. pants - Tiesības uz veselības aizsardzību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz veselības aizsardzību īstenošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas vai nu tieši, vai sadarbībā ar sabiedriskajām vai privātajām organizācijām veikt attiecīgus pasākumus, cita starpā:

1. cik vien iespējams samazināt veselības pasliktināšanās iemeslus;
2. nodrošināt padomdevējus un izglītošanas pakalpojumus, kas propagandētu veselību un veicinātu individuālo atbildību jautājumos, kas saistīti ar veselību;
3. cik vien iespējams nepieļaut iespējamo epidēmisko, endēmisko un citu slimību izraisīšanos.

12. pants - Tiesības uz sociālo drošību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz sociālo aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. ieviest vai uzturēt sociālās drošības sistēmu;
2. uzturēt sociālās nodrošināšanas sistēmu apmierinošā līmenī, vismaz līdzīgu tam, kas nepieciešams, lai ratificētu *Starptautisko Darba konvenciju (Nr. 102) par minimālajiem sociālās drošības standartiem*;
3. apņemties progresīvi paaugstināt sociālās nodrošināšanas sistēmu līdz augstākam līmenim;
4. noslēdzot attiecīgus divpusējus un daudzpusējus līgumus vai citiem līdzekļiem veikt pasākumus saskaņā ar šajos līgumos minētajiem nosacījumiem, lai nodrošinātu sekojošo:
 - a. vienlīdzīgu attieksmi pret savas valsts pilsoņiem un citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem attiecībā uz sociālās nodrošināšanas tiesībām, ieskaitot no sociālās nodrošināšanas likumdošanas izrietošo materiālo atbalstu saglabāšanu neņemot vērā aizsargājamo personu pārvietošanos Līgumslēdzēju pušu teritorijā;
 - b. sociālās nodrošināšanas tiesību nodrošināšana, saglabāšana un turpināšana ar tādiem līdzekļiem kā saskaņā ar ikvienas Līgumslēdzējas puses likumdošanu veikto apdrošināšanas vai nodarbinātības periodu summēšana.

13. pants - Tiesības uz sociālo un medicīnisko palīdzību

Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz sociālo un medicīnisko palīdzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. nodrošināt to, ka ikvienai personai, kam trūkst attiecīgu līdzekļu un kas nespēj nodrošināt šos līdzekļus vai nu pašas spēkiem vai no citiem avotiem, it īpaši no sociālās apdrošināšanas sistēmas pabalstiem, tiek sniegta atbilstoša palīdzība un slimības gadījumā - attiecīgās personas stāvoklim atbilstoša apkope;
2. nodrošināt to, ka personas, kas saņem šādu palīdzību, šī iemesla dēļ necieš no to politisko vai sociālo tiesību iegrožošanas;
3. nodrošināt to, ka ikviena persona var saņemt no attiecīgajām sabiedriskajiem vai privātajiem dienestiem padomu un personisku palīdzību tādā apjomā, kas nepieciešams, lai nepieļautu, novērstu vai atvieglotu trūkumu kādai individuālai personai vai ģimenei;
4. piemērot šī panta 1., 2. un 3. punkta nosacījumus uz vienlīdzības pamatiem kā savas valsts pilsoņiem tā citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem, kas atrodas to teritorijā legāli, saskaņā ar saistībām, kas izriet no *Eiropas Sociālās un medicīniskās palīdzības konvencijas*, kas parakstīta Parīzē, 1953. gada 11. decembrī.

14. pants - Tiesības izmantot sociālās labklājības dienesta pakalpojumus
Lai nodrošinātu efektīvu tiesību izmantot sociālās labklājības dienesta pakalpojumus
pielietojumu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. veicināt vai nodrošināt dienestus, kas, izmantojot sociālā darba metodes, veicinātu kā indivīdu tā sabiedrības grupu labklājību un attīstību un to piemērošanos sociālajai videi;
2. veicināt individuālu personu un brīvprātīgo vai citu organizāciju piedalīšanos šādu dienestu izveidošanā un uzturēšanā.

15. pants - invalīdu un garīgi atpalikušu personu tiesības uz arodapmācību, rehabilitāciju un sociālo iekārtošanu
Lai nodrošinātu efektīvu invalīdu un garīgi atpalikušu personu tiesību uz arodapmācību, rehabilitāciju un sociālo iekārtošanu izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. veikt atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu apmācību iespējas, ieskaitot, ja nepieciešams, specializētas institūcijas - kā sabiedriskas, tā privātas;
2. veikt atbilstošus pasākumus, lai personas, kam ir invaliditāte, iekārtotu darbā, tai skaitā specializētās uzturēšanās iestādēs, specializētās darba vietās, un pasākumus, kas mudinātu darba devējus pieņemt darbā personas, kam ir invaliditāte.

16. pants - Ģimenes tiesības uz sociālo, juridisko un ekonomisko aizsardzību
Lai nodrošinātu apstākļus, kas nepieciešami pilnīgai ģimenes kā sabiedrības pamatvienības attīstībai, Līgumslēdzējas puses apņemas veicināt ģimenes dzīves ekonomisko, juridisko un sociālo aizsardzību ar tādiem līdzekļiem kā ģimeņu pabalsti, fiskālie atvieglojumi, dzīvojamā fonda nodrošināšana ģimenēm, pabalsti jaunuzturētajiem un citiem piemērotiem līdzekļiem.

17. pants - Mātes un bērna tiesības uz sociālo un ekonomisko aizsardzību
Lai nodrošinātu efektīvu mātes un bērna tiesību uz sociālo un ekonomisko aizsardzību izmantošanu, Līgumslēdzējas puses veiks tam nepieciešamos un atbilstošos pasākumus, ieskaitot attiecīgu institūciju un dienestu izveidošanu un uzturēšanu.

18. pants - Tiesības uz ienesīgu nodarbošanos citu Līgumslēdzēju pušu teritorijā
Lai nodrošinātu efektīvu tiesību uz ienesīgu nodarbošanos jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā izmantošanu, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. piemērot pastāvošos normatīvos aktus liberālisma garā;
2. vienkāršot pastāvošās formalitātes un samazināt vai atcelt tiesas nodevas un citus maksājumus, kas jāveic strādājošiem ārvalstniekiem vai to darba devējiem;
3. individuāli vai kolektīvi liberalizēt normatīvos aktus, kas regulē strādājošo ārvalstnieku nodarbināšanu;

un atzīt:

4. savu pilsoņu tiesības atstāt savu valsti, lai veiktu ienesīgu nodarbošanos citu Līgumslēdzēju pušu teritorijā.

19. pants - Migrējošo strādājošo un viņu ģimeņu tiesības uz aizsardzību un palīdzību
Lai nodrošinātu efektīvu migrējošo strādājošo un viņu ģimeņu tiesību uz aizsardzību un palīdzību izmantošanu jebkuras citas Līgumslēdzējas puses teritorijā, Līgumslēdzējas puses apņemas:

1. uzturēt vai pārliecināties, ka tiek uzturēti atbilstoši bezmaksas pakalpojumi, kurus šie strādājošie var saņemt kā palīdzību, it sevišķi, lai iegūtu precīzu informāciju, un veikt visus nepieciešamos pasākumus, ciktāl to pieļauj nacionālā likumdošana un normatīvie akti, lai cīnītos ar maldinošu propagandu attiecībā uz emigrāciju un imigrāciju;

2. savas jurisdikcijas ietvaros veikt attiecīgus pasākumus, lai atvieglotu šo strādājošo un viņu ģimenes locekļu aizbraukšanu, pārceļojumu un uzņemšanu, un savas jurisdikcijas ietvaros nodrošināt attiecīgus veselības aizsardzības un medicīniskās apkopes pakalpojumus un labus higiēniskos apstākļus pārceļošanas laikā;

3. kur nepieciešams, veicināt sabiedrisko un privāto sociālo dienestu sadarbību emigrācijas un imigrācijas valstīs;

4. ciktāl to regulē likumi vai normatīvie akti vai kontrolē valsts pārvaldes struktūras, nodrošināt šiem strādājošiem, kas legāli uzturas to teritorijās, tādu pašu apiešanos kā savas valsts pilsoņiem attiecībā uz sekojošiem jautājumiem:

a. atalgojums un citi nodarbinātības un darba apstākļi;

b. dalība arodbiedrībās un tiesības izmantot kolektīvo līgumu sniegtās iespējas;

c. dzīvesvietas izvēle.

5. nodrošināt šiem strādājošiem, kas legāli uzturas to teritorijās, tādu pašu apiešanos kā savas valsts pilsoņiem attiecībā uz darba nodokļiem, nodevām vai maksājumiem kas veicami attiecībā uz nodarbinātajām personām;

6. ciktāl iespējams, veicināt ģimeņu atkalapvienošanos tiem strādājošiem no ārvalstīm, kas ir saņēmuši uzturēšanās atļauju to teritorijā;

7. strādājošiem, kas legāli uzturas to teritorijā, nodrošināt tādu pašu apiešanos kā savas valsts pilsoņiem attiecībā uz juridiskajām procedūrām jautājumos, kas minēti šajā pantā;

8. nodrošināt, lai strādājošie, kas legāli uzturas to teritorijā, netiek izraidīti, izņemot gadījumus, kad tie apdraud nacionālo drošību, rīkojas pretēji sabiedrības interesēm vai pārkāpj morāles normas;

9. likumu robežās atļaut veikt šo strādājošo nopelnīto līdzekļu vai uzkrājumu pārvedumus tādā apjomā, kādā tie paši vēlas;

10. attiecināt ar šo pantu noteikto aizsardzību un palīdzību uz individuāli strādājošiem migrantiem, ciktāl šādi pasākumi ir piemērojami.

III SADAĻA

20. pants - Garantijas

1. Ikvienu Līgumslēdzēja puse apņemas:

a. uzskatīt šīs Hartas I Sadaļu par to mērķu deklarāciju, kurus tā īsteno visiem atbilstošiem līdzekļiem, saskaņā ar šīs sadaļas ievadā minēto;

b. uzskatīt par sev saistošiem vismaz piecus no sekojošiem Hartas II Sadaļas pantiem: 1., 5., 6., 12., 13., 16. un 19.;

c. papildus pantiem, ko tā izvēlējusies saskaņā ar iepriekšējā apakšpunkta nosacījumiem, uzskatīt par sev saistošiem tādu skaitu Hartas II Sadaļas pantu vai ar cipariem apzīmēto punktu, kādu tā izvēlas, ar nosacījumu, ka kopējais tai saistošo pantu vai ar cipariem apzīmēto punktu skaits nav mazāks par desmit pantiem vai četrdesmit pieciem ar cipariem apzīmētiem punktiem.

2. Panti vai apakšpunkti, kas izvēlēti saskaņā ar šī panta 1. punkta b. un c. apakšpunktiem, tiek paziņoti Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram tai laikā, kad Līgumslēdzēja puse deponē ratifikācijas vai apstiprināšanas instrumentu.

3. Ikvienu Līgumslēdzēja puse kādā vēlākā laikā var deklarēt, paziņojot to Ģenerālsekretāram, ka tā uzskata sev par saistošiem jebkurus Hartas II Sadaļas pantus vai ar cipariem apzīmētos punktus, ko tā vēl nav pieņēmusi saskaņā ar šī panta 1. punkta nosacījumiem. Šādas vēlākā laikā sniegtas garantijas tiks uzskatītas par neatņemamu ratifikācijas vai apstiprinājuma sastāvdaļu tām būs tāds pats spēks sākot ar trīsdesmito dienu skaitot no paziņojuma izdarīšanas brīža.

4. Ģenerālsekretārs paziņo visām Hartu parakstījušajām valdībām un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoram par ikvienu paziņojumu, ko viņš ir saņēmis saskaņā ar šīs Hartas sadaļas nosacījumiem.

5. Katra Līgumslēdzēja puse uztur nacionālajiem apstākļiem atbilstošu darba inspekcijas sistēmu.

IV SADAĻA

21. pants - Ziņojumi attiecībā uz pieņemtajiem nosacījumiem

Ik pēc diviem gadiem Līgumslēdzējas puses nosūta Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram ziņojumu, kura formu jānosaka Ministru Komitejai, par to Hartas II Sadaļas nosacījumu piemērošanu, kurus tās ir akceptējušas.

22. pants - Ziņojumi attiecībā uz nosacījumiem, kas nav tikuši pieņemti

Ar Ministru Komitejas noteiktu intervālu Līgumslēdzējas puses nosūta Ģenerālsekretāram ziņojumus par tiem Hartas II Sadaļas nosacījumiem, kurus tās nepieņēma ratifikācijas vai apstiprināšanas laikā, vai pēc tam nosūtot attiecīgo

paziņojumu. Ministru Komiteja laiku pa laikam nosaka, attiecībā uz kuriem nosacījumiem jāpieprasa ziņojumi un formu, kādā šie ziņojumi jāiesniedz.

23. pants - Kopiju izsūtīšana

1. Katra Līgumslēdzēja puse nosūta savu 21. un 22. pantā minēto ziņojumu kopijas tām savām nacionālajām organizācijām, kas ir to starptautisko darba devēju un strādājošo arodbiedrību locekles, kurām, saskaņā ar 27. panta 2. punktu ir jābūt pārstāvētām Starpvaldību Sociālās komitejas Apakškomitejas sēdēs.

2. Pēc minēto nacionālo organizāciju lūguma Līgumslēdzējas puses nosūta Ģenerālsekretāram jebkurus komentārus par minētajiem ziņojumiem, ko tās saņēmušas no šīm nacionālajām organizācijām.

24. pants - Ziņojumu izskatīšana

Ziņojumus, kas tiek nosūtīti Ģenerālsekretāram saskaņā ar 21. un 22. panta nosacījumiem, izskata ekspertu komisija, kuru rīcībā ir arī jebkuri komentāri kas nosūtīti Ģenerālsekretāram saskaņā ar 23. panta 2. punkta nosacījumiem.

25. pants - Ekspertu komisija

1. Ekspertu komisija sastāv no ne vairāk kā septiņiem locekļiem, kurus ieceļ Ministru Komiteja no Līgumslēdzēju pušu sastādīta neatkarīgu ekspertu saraksta, kurā iekļauti eksperti ar visaugstāko reputāciju un vispārātzītu kompetenci starptautiskajos sociālajos jautājumos.

2. Komisijas locekļus ieceļ uz sešiem gadiem. Tie var tikt iecelti atkārtoti. Taču no pirmo reizi iecelto locekļu vidus divu ekspertu pilnvaru laiks beidzas pēc četriem gadiem.

3. Ekspertus, kuru pilnvaru laikam jābeidzas pēc sākotnējā četru gadu perioda beigām, nosaka Ministru Komiteja ar izlozes palīdzību nekavējoties pēc pirmās iecelšanas.

4. Ekspertu komisijas loceklis, kurš ir ticis iecelts kāda eksperta vietā, kura pilnvaru laiks nav beidzies, saglabā šo amatu tik ilgi, kamēr beidzas viņa priekšteča pilnvaru laiks.

26. pants - Starptautiskās Darba organizācijas piedalīšanās

Starptautiskā Darba organizācija tiek uzaicināta nosaukt savu pārstāvi, kurš ar konsultanta tiesībām piedalās Ekspertu komisijas apspriedēs.

27. pants - Starpvaldību Sociālās komitejas Apakškomiteja

1. Līgumslēdzēju pušu ziņojumi un Ekspertu komisijas slēdzieni tiek iesniegti Eiropas Padomes Starpvaldību Sociālās komitejas Apakškomitejā izskatīšanai.

2. Apakškomiteju veido pa vienam pārstāvim no katras Līgumslēdzējas puses. Pēc savas izvēles tā pieaicina ne vairāk kā divas starptautiskās darba devēju organizācijas un ne vairāk kā divas starptautiskas arodbiedrību organizācijas būt pārstāvētām tās sēdēs kā novērotājiem ar konsultantu tiesībām. Bez tam, tā var konsultēties ar ne vairāk kā diviem pārstāvjiem no sabiedriskajām organizācijām, kam ir konsultatīvs statuss pie Eiropas Padomes, attiecībā uz jautājumiem, kuros šīs organizācijas ir īpaši

kompetentas, tādās kā sociālā labklājība un ģimenes ekonomiskā un sociālā aizsardzība.

3. Apakškomiteja iesniedz Ministru Komitejai ziņojumu, kurā atspoguļoti tās slēdzieni un kas kalpo par pielikumu Ekspertu komisijas ziņojumam.

28. pants - Konsultatīvā Asambleja

Eiropas Padomes Ģenerālsēkretārs nodod Konsultatīvajai Asamblejai Ekspertu komisijas slēdzienus. Konsultatīvā Asambleja informē Ministru Komiteju par savu viedokli attiecībā uz šiem slēdzieniem.

29. pants - Ministru Komiteja

Ar divu trešdaļu balsstiesīgo Komitejas locekļu balsu vairākumu Ministru Komiteja, balstoties uz Apakškomitejas ziņojumu un pēc konsultācijām ar Konsultatīvo Asambleju, var sniegt jebkurai Līgumslēdzēja pusei nepieciešamās rekomendācijas.

V SADAĻA

30. pants - Atkāpes no saistībām karastāvokļa vai ārkārtas stāvokļa laikā

1. Karastāvokļa vai cita ārkārtas stāvokļa laikā, kad ir apdraudēta nācijas dzīve, jebkura Līgumslēdzēja puse var veikt pasākumus, kas atkāpjas no tās saistībām šīs Hartas sakarā tādā apmērā, ko strikti nosaka situācijas ārkārtas raksturs, ar nosacījumu, ka šie pasākumi nav pretrunā ar citām tās starptautiskajām saistībām.

2. Jebkura Līgumslēdzēja puse kas ir atļāvusies izmantot šīs tiesības atkāpties no savām saistībām, atbilstošā laika periodā sniegs Eiropas Padomes Ģenerālsēkretāram pilnīgu informāciju par veiktajiem pasākumiem un to iemesliem. Tādā pašā veidā tā informēs Ģenerālsēkretāru par šo pasākumu darbības izbeigšanos un to Hartas nosacījumu, kurus tā ir pieņēmusi, darbības atsākšanos pilnā apjomā.

3. Ģenerālsēkretārs savukārt informē pārējās Līgumslēdzējas puses un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoru par visiem ziņojumiem, kas tikuši saņemti saskaņā ar šī panta 2. punkta nosacījumiem.

31. pants - Ierobežojumi

1. Efektīvi realizējamās tiesības un principi, kas minēti I Sadaļā, un to efektīva izmantošana saskaņā ar II Sadaļas nosacījumiem netiek pakļauta nekādiem ierobežojumiem vai limitiem, kas nav minēti šajās sadaļās, izņemot tos, ko nosaka likums un kas demokrātiskā sabiedrībā ir nepieciešami līdzpilsoņu tiesību un brīvību aizsardzībai vai sabiedrības interešu, nacionālās drošības, sabiedrības veselības vai morāles aizsardzībai.

2. Ierobežojumi, ko šī Harta pieļauj attiecībā uz tajā minētajām tiesībām un saistībām, netiek piemēroti citiem mērķiem, kā vien tiem, kam tie ir bijuši paredzēti.

32. pants - Hartas un nacionālās likumdošanas vai starptautisko līgumu saistība
Šīs Hartas nosacījumi nepārkāpj nacionālās likumdošanas normas vai jebkuru divpusēju vai daudzpusēju līgumu, konvenciju vai vienošanos, kas jau ir spēkā vai var stāties spēkā, saskaņā ar kuru nosacījumi attiecībā uz aizsargājamām personām ir labvēlīgāki.

33. pants - Īstenošana kolektīvo līgumu ietvaros

1. Dalībvalstīs, kurās šīs Hartas II Sadaļas 2. panta 1., 2., 3., 4. un 5. punktu, 7. panta 4., 6. un 7. punktu un 10. panta 1., 2., 3. un 4. punktu nosacījumi ir jautājumi, kas parasti tiek atspoguļoti līgumos starp darba devējiem vai darba devēju organizācijām un strādājošo organizācijām, vai likums paredz to īstenošanu citā veidā, var tikt dotas garantijas attiecībā uz šiem punktiem un tie tiks uzskatīti par efektīvi izpildītiem, ja to nosacījumi tiek piemēroti minētajos līgumos vai citā veidā piemēroti lielākajai daļai strādājošo, uz kuriem tie attiecas.

2. Dalībvalstīs, kurās šie nosacījumi parasti tiek atspoguļoti likumdošanā, attiecīgās garantijas var tikt sniegtas līdzīgā veidā, un to pildīšana tiks uzskatīta par efektīvu, ja šie nosacījumi ar likumu tiek piemēroti lielākajai daļai strādājošo, uz kuriem tie attiecas.

34. pants - Teritoriālā piemērošana

1. Šī Harta attiecas uz ikvienas Līgumslēdzēja puses metropoles teritoriju. Ikvienu apakšā parakstījusies valdība var parakstīšanas laikā vai deponējot ratifikācijas vai apstiprināšanas instrumentus ar Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāram adresētas deklarācijas palīdzību norādīt teritoriju, kas šim nolūkam tiks uzskatīta par tās metropoles teritoriju.

2. Ikvienu Līgumslēdzēja puse šīs Hartas ratifikācijas vai apstiprināšanas laikā, vai jebkurā laikā pēc tam ar Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāram adresēta paziņojuma palīdzību var deklarēt, ka šī Harta pilnībā vai daļēji attiecas uz kādu ne-metropoles teritoriju vai teritorijām, kas uzrādītas minētajā deklarācijā, par kuru starptautiskajām attiecībām tā ir atbildīga vai par kurām tā uzņemas starptautisku atbildību. Deklarācijā tai jānorāda Hartas II Sadaļas pantus vai punktus, kurus tā atzīst par saistošiem attiecībā uz deklarācijā nosauktajām teritorijām.

3. Harta stājas spēkā attiecībā uz teritoriju vai teritorijām, kas nosauktas minētajā deklarācijā sākot ar trīsdesmito dienu skaitot no dienas, kad Ģenerāļsekretārs ir saņēmis paziņojumu par šādu deklarāciju.

4. Jebkura Līgumslēdzēja puse var kādā vēlākā laikā deklarēt, nosūtot Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāram paziņojumu, ka attiecībā uz vienu vai vairākām teritorijām, uz kurām saskaņā ar šī panta 2. punktu ir tikusi attiecināta šīs Hartas darbība, tā atzīst par saistošiem jebkurus pantus vai jebkurus ar cipariem apzīmētos punktus, kurus tā līdz tam nebija atzinusi attiecībā uz šo teritoriju vai šīm teritorijām. Šādas vēlākā laikā sniegtas garantijas tiek uzskatītas par neatņemamu sākotnējās deklarācijas sastāvdaļu attiecībā uz attiecīgo teritoriju un tās iegūst tādu pašu spēku sākot ar trīsdesmito dienu skaitot no paziņošanas dienas.

5. Ģenerāļsekretārs paziņo pārējām Hartu parakstījušajām valdībām un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoram par ikvienu paziņojumu, ko viņš ir saņēmis saskaņā ar šo pantu.

35. pants - Parakstīšana, ratifikācija un stāšanās spēkā

1. Šī Harta ir pieejama parakstīšanai Eiropas Padomes dalībvalstīm. To jāratificē vai jāapstiprina. Ratifikācijas vai apstiprināšanas dokumentus jādeponē pie Eiropas Padomes Ģenerāļsekretāra.

2. Šī Harta stājas spēkā trīsdesmitajā dienā skaitot no dienas, kad tiek iesniegts piektais pēc kārtas ratifikācijas vai apstiprināšanas instruments.

3. Attiecībā uz ikvienu Hartu parakstījušo valdību, kas to ratificē pēc tam, Harta stājas spēkā trīsdesmitajā dienā skaitot no dienas, kad tā deponē savus ratifikācijas vai apstiprināšanas instrumentus.

4. Ģenerālsekretārs paziņo pārējām Hartu parakstījušajām valdībām un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoram par Hartas stāšanos spēkā, Līgumslēdzēju pušu vārdus, kas ir ratificējušas vai apstiprinājušas Hartu, un par ikvienu vēlāk deponētu ratifikācijas vai apstiprināšanas instrumentu.

36. pants - Labojumi

Jebkura Eiropas Padomes dalībvalsts var ierosināt šīs Hartas labojumus, nosūtot Eiropas Padomes Ģenerālsekretāram ziņojumu. Ģenerālsekretārs nodod pārējām Eiropas Padomes dalībvalstīm šādi ierosinātus labojumus, kas pēc tam tiek izskatīti Ministru Komitejā un iesniegti Konsultatīvajai Asamblejai, lai noskaidrotu tās viedokli. Ikviens labojums, ko apstiprinājusi Ministru Komiteja, stājas spēkā trīsdesmitajā dienā pēc tam, kad visas Līgumslēdzējas puses ir informējušas Ģenerālsekretāru par savu piekrišanu. Ģenerālsekretārs paziņo visām Eiropas Padomes dalībvalstīm un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoram par šo labojumu stāšanos spēkā.

37. pants - Denonsēšana

1. Jebkura Līgumslēdzēja puse var denonsēt šo Hartu vienīgi pēc tam, kad ir pagājuši pieci gadi, kopš Harta stājas spēkā attiecībā uz to, vai pēc tam ik pēc diviem gadiem un, jebkurā no šiem gadījumiem, pēc tam, kad tā sešus mēnešus iepriekš ir brīdinājusi Eiropas Padomes Ģenerālsekretāru, kurš attiecīgi informē pārējās Līgumslēdzējas puses un Starptautiskā Darba biroja ģenerāldirektoru. Šāda denonsēšana neietekmē Hartas spēkā esamību attiecībā uz pārējām Līgumslēdzējām pusēm, ar nosacījumu, ka jebkurā laikā šādas Līgumslēdzējas puses ir ne mazāk kā piecas.

2. Saskaņā ar iepriekšējā punkta nosacījumiem, ikviena Līgumslēdzēja puse var denonsēt jebkuru tās apstiprināto Hartas II Sadaļas pantu vai punktu, ar nosacījumu, ka šai Līgumslēdzējai pusei saistošo pantu vai punktu skaits nekad nav mazāks par 10 pantiem vai 45 punktiem un ka šajā pantu un punktu skaitā joprojām tiek iekļauti tie panti, kurus attiecīgā Līgumslēdzēja puse ir izvēlējusies no tiem, kas ir īpaši pieminēti 20. panta 1. punkta b. apakšpunktā.

3. Ikviena Līgumslēdzēja puse var denonsēt šo Hartu vai jebkuru no šīs Hartas II Sadaļas pantiem vai punktiem saskaņā ar šī panta 1. punktā minētajiem nosacījumiem attiecībā uz jebkuru teritoriju, uz kuru šī Harta ir piemērojama pateicoties deklarācijai, kas ir iesniegta saskaņā ar 34. panta 2. punkta nosacījumiem.

38. pants - Pielikums

Šīs Hartas pielikums ir tās neatņemama sastāvdaļa.

To apliecinot, apakšā parakstījušies, attiecīgi pilnvaroti, parakstīja šo Hartu.

Parakstīts Turīnā, 1961. gada 18. oktobrī, angļu un franču valodā, kur abi teksti ir vienādi autentiski, vienā eksemplārā, kas glabājas Eiropas Padomes arhīvā.
Ģenerālsēkretārs izsūtīs apstiprinātas kopijas katrai parakstījušajai pusei.

SOCIĀLĀS HARTAS PIELIKUMS

Sociālās Hartas aizsargāto personu loks:

1. Nepārkāpjot 12. panta 4. punkta un 13. panta 4. punkta nosacījumus, personas, uz kurām attiecas 1. - 17. panti, iekļauj ārvalstniekus vienīgi tiktāl, cik tie ir citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņi, kas legāli uzturas vai regulāri strādā attiecīgās Līgumslēdzējas puses teritorijā, ar nosacījumu, ka pastāv sapratne, ka šie panti ir skaidrojami, ņemot vērā 18. un 19. panta nosacījumus.

Šis skaidrojums nekavē nevienu no Līgumslēdzējām pusēm piešķirt līdzīgu aizsardzību citām personām.

2. Ikviena Līgumslēdzēja puse garantē bēgļiem, kas tādi ir saskaņā ar 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā parakstītās Konvencijas par Bēgļu statusu definīciju un kas likumīgi uzturas tās teritorijā, pēc iespējas labvēlīgāku apiešanos un jebkurā gadījumā ne mazāk labvēlīgu kā to prasa attiecīgās Līgumslēdzējas puses saistības, ko tā uzņēmusies saskaņā ar minēto Konvenciju un saskaņā ar jebkuriem citiem starptautiskiem instrumentiem, kas piemērojami šiem bēgļiem.

I Sadaļa, 18. punkts un II Sadaļa, 18. pants, 1. punkts

Tiek saprasts, ka šie nosacījumi neattiecas uz jautājumu par iebraukšanu Līgumslēdzēju pušu teritorijās un nepārkāpj 1955. gada 13. decembrī Parīzē parakstītās Eiropas Konvencijas par personu dzīvesvietu nosacījumus.

II Sadaļa

1. panta 2. punkts

Šo nosacījumu nevar skaidrot kā aizliegumu vai pilnvarojumu kādai arodapvienībai pielietot drošības klauzulu vai izmantot to praksē.

4. panta 4. punkts

Šo nosacījumu jāsaprot tādējādi, ka pastāvot jebkuram nopietnam iemeslam netiek aizliegts izmantot nekavējošu atlaišanu.

4. panta 5. punkts

Tiek saprasts, ka Līgumslēdzēja puse var dot šajā punktā noteiktās garantijas ja lielākai daļai strādājošo vai nu ar likumu vai saskaņā ar kolektīvajiem līgumiem, vai šķīrējtiesas lēmumu nav atļauts piemērot atskaitījumus no darba algas, izņemot tās personas, uz kuriem minētā aizsardzība neattiecas.

6. panta 4. punkts

Tiek saprasts, ka ikviena Līgumslēdzēja puse, ciktāl tas uz to attiecas, var regulēt streika tiesību pielietošanu ar likumu, ar nosacījumu, ka jebkuri turpmāki

ierobežojumi, ko tas var uzlikt šīm tiesībām, var tikt attaisnoti saskaņā ar 31. panta nosacījumiem.

7. panta 8. punkts

Tiek saprasts, ka Līgumslēdzēja puse var dot šajā punktā noteiktās garantijas, ja tā pilda šo garantiju garu, ar likumu nosakot, ka lielākā daļa personu, kas nav sasnieguši 18 gadu vecumu, netiek izmantoti darbam nakts maiņās.

12. panta 4. punkts

Vārdi "saskaņā ar šajos līgumos minētajiem nosacījumiem" šī punkta ievadā ir izmantoti, lai cita starpā norādītu, ka attiecībā uz pabalstiem, kas ir pieejami neatkarīgi no jebkuras apdrošināšanas maksājumiem, Līgumslēdzēja puse var noteikt īpašu uzturēšanās periodu pirms tā nodrošina minētos pabalstus citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem.

13. panta 4. punkts

Valdības, kas nav pievienojušās Eiropas Sociālās un Medicīniskās Palīdzības konvencijai var ratificēt Sociālo Hartu attiecībā uz šo punktu ar nosacījumu, ka tās garantē citu Līgumslēdzēju pušu pilsoņiem apiešanos, kas ir saskaņā ar minētās konvencijas nosacījumiem.

19. panta 6. punkts

Šī nosacījuma nolūkā ar terminu "strādājošā ārvalstnieka ģimene" tiek saprasta vismaz viņa sieva un apgādībā esošie bērni, kas nav sasnieguši 21 gada vecumu.

III Sadaļa

Tiek saprasts, ka Harta satur starptautiska rakstura juridiskas saistības, kuru piemērošana ir pakļauta vienīgi tās IV Sadaļā minētajai pārraudzībai.

20. panta 1. punkts

Tiek saprasts, ka "ar cipariem apzīmētie punkti" var iekļaut pantus, kuros ir tikai viens punkts.

V Sadaļa

30. pants

Termins "karastāvokļa vai cita ārkārtas stāvokļa laikā" tiks saprasts kā tāds, kas ietver arī kara *draudus*.